

OFERTA SZKOLEŃ ORGANIZOWANYCH W BIBLIOTECE PEDAGOGICZNEJ W TORUNIU PRZEZ WYDZIAŁ GROMADZENIA I OPRACOWANIA ZBIORÓW DLA NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY BIBLIOTEK SZKOLNYCH

Dorota Komendzińska, Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu

Pierwszy raz warsztaty dla nauczycieli bibliotekarzy bibliotek szkolnych w Bibliotece Pedagogicznej w Toruniu zostały zorganizowane w 2001 roku. Ich tematem była klasyfikacja rzeczowa dokumentów z zastosowaniem Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej dla potrzeb katalogu tradycyjnego oraz katalogów w formie elektronicznej. Treści przygotowano wykorzystując projekt stworzony przez pracowników biblioteki Sami tworzymy narzędzia informacji. Z kolei do tworzenia elektronicznej wersji katalogu posłużył program biblioteczny MOL najczęściej wykorzystywany w bibliotekach szkolnych. Warsztaty w tym zakresie zastąpiły dotychczasową nieformalną wymianę doświadczeń między bibliotekarzami Biblioteki Pedagogicznej a bibliotekarzami szkolnymi. Projekt zajęć skonstruowano według modelu otwartego, tak, aby móc dokonać korekty przewidzianych treści uwzględniającej potrzeby bibliotekarzy szkolnych zasygnalizowane w ankietach przeprowadzonych w czasie pierwszego spotkania. Warsztaty odbywały się raz w tygodniu. W trakcie zajęć bibliotekarze słuchali krótkich wykładów na temat UKD i metodyki klasyfikowania dokumentów. Wiedzę tę wykorzystywali praktycznie opracowując książki w tym języku w trakcie ćwiczeń. Jednocześnie jako element pomocniczy przy wyborze słów kluczowych wprowadzono hasło przedmiotowe. Opracowywane pozycje wybrano w taki sposób, aby były reprezentatywne dla księgozbiorów nauczycielskich w bibliotekach szkolnych. Efektem prac nauczycieli był "mini" katalog rzeczowy, wykorzystany na zajęciach, podczas których tworzono elektroniczną bazę danych w programie bibliotecznym MOL. Ta forma doskonalenia umiejętności nauczycieli bibliotekarzy i pogłębienia ich wiedzy spotkała się z ogromnym zainteresowaniem uczestników i zgodną wyrażoną pozytywną oceną. W końcowej ankiecie ewaluacyjnej wszyscy respondenci zadeklarowali chęć ponownego uczestniczenia w kolejnych szkoleniach.

W odpowiedzi na oczekiwania nauczycieli bibliotekarzy obecnie w Bibliotece Pedagogicznej prowadzone są dla nich następne warsztaty według programu autorskiego *Katalog biblioteki szkolnej źródłem informacji opartym na nowych technologiach*. Treści realizowane podczas spotkań dotyczą klasyfikacji rzeczowej dokumentów w programie bibliotecznym MOL i MOL 2000+ ze szczególnym uwzględnieniem zasad tworzenia haseł przedmiotowych tworzących nowy język informacyjno-wyszukiwawczy. Metodyka tych warsztatów niewiele różni się od poprzednich, ponieważ jest sprawdzona i efektywna. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu. Materiał przewidziany do realizacji w czasie warsztatów zawiera treści najistotniejsze w pracy bibliotekarza i uwzględnia ewentualną modyfikację, zaproponowaną przez samych uczestników. Każde spotkanie rozpoczyna wykład, odnoszący się do treści będących przedmiotem ćwiczeń. Uczestnicy warsztatów poznali już słownictwo i gramatykę języka haseł przedmiotowych, a także opanowali metodykę tworzenia haseł przedmiotowych i konieczność tworzenia relacji w kartotece haseł wzorcowych pomiędzy nimi. Książki przygotowane do opracowywania podczas ćwiczeń pozwalają zastosować każdy z możliwych tematów (temat rzeczowy, geograficzny, ujednolicony, osobowy) i każdy z możliwych określników (określnik treściowy, geograficzny, chronologiczny, formalny). Materiał wypracowany przez nauczycieli pozwoli utworzyć słownik wzorcowy [kartotekę haseł wzorcowych] wraz z relacjami (odsyłacze całkowite i uzupełniające) w programie bibliotecznym MOL i MOL 2000+.

Pozwolę sobie przedstawić Państwu scenariusz dwugodzinnych zajęć, które odbyły się podczas warsztatów.

Scenariusz zajęć warsztatów dla nauczycieli bibliotekarzy pt. Katalog biblioteki szkolnej źródłem informacji opartym na nowych technologiach

Cele ogólne:

- poznanie przez bibliotekarzy słownictwa i gramatyki języka haseł przedmiotowych
- poznanie zasad samodzielnego sporządzania opisu przedmiotowego dokumentu
- poznanie zasad samodzielnego tworzenia relacji pomiędzy utworzonymi hasłami przedmiotowymi w oparciu o Słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej (2001)

Cele operacyjne:

1. Wiadomości
 - bibliotekarz po zajęciach zapamięta podstawowe terminy używane we współczesnym piśmiennictwie dotyczące budowy hasła przedmiotowego
 - bibliotekarz po szkoleniu rozumie metodykę tworzenia haseł przedmiotowych
2. Umiejętności
 - bibliotekarz umie samodzielnie sporządzić hasła przedmiotowe do opracowywanych dokumentów
 - bibliotekarz potrafi z tematów i haseł wypracowanych w trakcie ćwiczeń utworzyć słownik wzorcowy (kartotekę haseł wzorcowych) wraz z relacjami

Pomoce dydaktyczne:

- Słownik języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej (2001)
- plansze ze schematem budowy rozwiniętego hasła przedmiotowego
- książki potrzebne do opracowywania w trakcie ćwiczeń
- komputer z programem bibliotecznym MOL 2000+

Tok zajęć:

- Powitanie uczestników warsztatów. Przedstawienie tematu warsztatów i czasu ich trwania.
- Wygłoszenie wykładu na temat budowy i metodyki tworzenia haseł przedmiotowych
 - a. przedstawienie schematu budowy rozwiniętego hasła przedmiotowego
Temat (dopowiedzenie) - określnik rzeczowy - określnik geograficzny - określnik chronologiczny - określnik formalny
 - b. wyjaśnienie terminu "gramatyka pozycyjna"
 - c. wyjaśnienie kolejności odczytywania elementów hasła przedmiotowego
- Przeanalizowanie struktury artykułu przedmiotowego na podstawie Słownika języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej
Hasło odrzucone (NU=nie używaj), hasło skojarzone (TK), temat węższy (TW), temat szerszy (TS) *
- Wspólne sporządzenie opisu przedmiotowego do przygotowanego dokumentu z uwzględnieniem relacji (wskazań zawartych w JHP BN)
 - a. zapoznanie się z treścią książki

- b. wypisanie na tablicy słów kluczowych charakteryzujących treść książki
- c. wspólna praca nad utworzeniem hasła przedmiotowego z wyrażeń zaproponowanych wcześniej przez uczestników szkolenia
Zbudowanie hasła przedmiotowego, używając właściwego tematu i poprawnych określników.
- d. odszukanie w Słowniku języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej proponowanego przez słuchaczy tematu, przeanalizowanie relacji tam zawartych
- e. wprowadzenie opisu dokumentu do programu bibliotecznego
- f. umieszczenie tematów i haseł oraz zaznaczenie relacji pomiędzy nimi w kartotece wzorcowej haseł przedmiotowych

- Praca w grupach nad pozostałymi książkami
- Omawianie na forum ogólnym materiałów przygotowanych w grupach

* Terminologia używana na warsztatach jest zgodna z proponowaną przez Bibliotekę Narodową. Osoby prowadzące warsztaty zwracają szczególną uwagę na poprawność budowanych haseł przedmiotowych i na tworzenie relacji między poszczególnymi tematami z wykorzystaniem wskazań zawartych w JHP BN. Prowadzący warsztaty podkreślają konieczność tworzenia kartotek wzorcowych w danym systemie informacyjno-wyszukiwawczym. Struktura kartoteki powinna odzwierciedlać relacje zachodzące pomiędzy jednostkami leksykalnymi .